

AMAREN METODUA

Oraindik gogoratzen naiz, eta nekez ahaztuko zait, lehen mailako ikasketetan niharduela eta etxerako lanak ematen zeuzkidatela, nola neure amak erdal aditza ikas arazten zeutan.

Ez nedukan nik, sasoi hartan, era guzti haiek gogoan hartzerik; baina amak, pazientzia ikaragarriaz, honetan ere beste edozenbat arazotan legez, bidea erakutsi zeutan. Berari etsi etsian jaramon eginez, lehenengo, aditz denbora edo aldi bakoitza eskola liburuan non zegoen ikasi nuen, eta gero zeintzuk era zeuden leku bakoitzean. Honela ikasi nuen, orriaren hasieran eta ezker aldean "Presente de Indicativo" delakoa zegoela, haren eskuinean* "Pretérito Perfecto", azpian "Pretérito Imperfecto", eta abar. Zer esan gura zuten eta zergatik ez nekien; baina itaun* orduko ba nekien, goikoa ala behekoa, ezker ala eskuinekoa, zein zen erantzun behar nuena; eta horixe zen jakitekoa, ez besterik.

Ez dakit nik neure amaren "sistema" hark psikologiaren aldetik oinarriak zedukan ala ez, eta zenbaterainoko kominagarria izan zitekeen. Izan ere, nahikoa zatekeen* liburua aldatzea, neure jakintza guztia hutsean gelditzeko. Baina, hala ta guztiz ere, metodo bat zen, ona edo xarra, baina metodoa, beste edozein izan zitekeen moduan; eta metodoaren balioa edo praktikotasuna bere ondorioetatik neurtzen da, bere ondorioen arauera* hain zuzen. Eta ezin uka, nerekin* behintzat, amaren sistema hura onena, beharbada ezin bestekoa, zela.

Ez naiz ni logikaren etsai*, ezta guttiagorik ere. Baina sarri nere amaren metodo "xelebre" haren falta haundia somatzen dut gure artean, "nola" den aztertzea askoz ere praktikoagoa izanik, amorrutik haundiz ibiltzen baikara* "zergatik" den ikertzen*. Edozeri buruz, "zergatik" bota ohi dugu aurretik, hiru edo lau urteko umeak bagina legetxe*. Ez dagozkigun hamaikatxo buruhauste hartzen ditugu gure gain. Ez ote dugu lagatzeko ordua? Laga dezagun, bada, behingoan "zergatik" zorionekoa eta lot gakizkion "nola" praktikoari.

Oraintsu argitaratu berri den liburu bat aipa genezake adigarri, hau da, BATASUNAREN KUTXA. Xarra edo ona, berdin zaigu, haren ontasuna judikatzeke garaia oraingoz heldu ez baita*; baina metodo bat da, eta ez da berau gutti. Edozein metodok ukan* ohi dituen abantailekin, gainera; irakasle nahiz ikaslearentzat bide metodotsuek abantaila* izugarriak baitituzte*.

Baina jarraiki dezagun aurrera, amak erakutsi zeutan sistimarekin, metodo hutsa ezezik, beste zertxobait osagarritzat ba zedukan eta: hots*, "bista", begien zeregina nagusia baita*. Esate baterako, nik neuk neure begiez aditzaren aldi bakoitzaren lekua eta erak ikusi beharrean, neure amak esan baleuzkit, hain erraz ikasiko ote nituzke? Ez, eta hamaika bider ez, mila azalpen eman baleuzkit ere. Ez baitago norberak ikustea lakorik. Inoren esanak, nor-

Honetan har dezagun lehenengo adigarria berriro ere, BATASUNAREN KUTXA, alegia*. Noruk uka dezake, liburu horretan irakurri ahal dugun edozenbat formari gezurrezko itxura deritzakegula? Enplastoak balira bezala, "Hum... honek behintzat ez daduka benetako kutsurik; asmazio hutsa ez ote da? Onenean ere, liburu zaharretatik galbahean hartutako erak izan daitezke; baina ba ote da benetan, horrela berba egin ohi duen herririk?" Honelako kezkek etortzen zaizkigu. Kezka biziak, bidezkoak, giza-legezkoak.

Hilabete pasatua da, Nafarroan egon nintzela. Nere arreba, gure senar-emazteak eta laurok Baztanera joanak ginen, handik ipar aldera iragateko* asmotan; eta hantxe, inguru ikusgarri haietan, Añamendiko ipar nahiz hego hegaletan, badaezpadako* hitz eta esaera askotxo egiaztatzeke aukera ukan* genuen. Huraxe pozal "Hau, hori eta bestea egia biribilak dituk", geniotsan* elkarri, barteko ametsak egia bihurtuko bailiren, Harriturik ginen, entzun eta entzun aspertzeke*, noiz itzain edo baserritar bat aurkituko, berarekin berriketan egiteko.

Beharbada, hau guzti hau askorentzat gauza jakinekoa izan liteke. "Hura lelokeria, haraino joan beharra", esango daukute. Era berean, Ameriketara joan behar ote dugu, han dagoela sinesteko? Ez, egiaz ez; baina, ostera* ere, joan ez den inork ezin esan han ez dagoenik.

Azkenik, ama, Nafarroa eta herri berbetaz ari* garenez, eta herri edo amaren hizkuntza modan bide* dagoenez, hona hemen Zugarramurditar gazte lerdin batekin edukitako* elkarrizketa. Heldu ginen herriko plazara. Herriak lotan zirudien; ez bide* zegoen inor. Halako batean, ate batetik hamabost urte inguruko gazte bat ateratzen. Begi urdin eta ile argi argiduna, turista horietako bat bailitzen. Haratu nintzen, galdetzen niolarik (guztia hitzez hitz ez bada ere):

—Arratsaldeon.

—... (buruaz agurtu ninduen).

—Zugarramurdiko lezea non da?

—Belaxe duzu. Aitzineko bide hortatik xuxen xuxen behara. Berrehunen bat metrora bidegurutzetako duzu. Bata eskuin* aldekoa; UTZ ZAZU BERE GISARA. Hartzu (?) ezkerrekoa, Bertan zara.

Hauxe hau esateko modua. Ez ote zen errazago, lehenengoz ezkerrekoa hartzeko esatea? Poeta samarra bide* zen gure gaztea. Baina, hala ta guztiz ere, Lizardik berak ere ez zukeen halakorik esango, berba egiterakoan. Jakina, Lizardi eta Zugarramurditarra bi oiloren xitak ditugu. Bakoitza bere amaren semea da, eta ama bakoitzak bere hizkuntza eta... bere metodoa.

LUIS A. ARANBERRI